

La llegenda de l'ametller de Sant Anastasi i els trobadors

La llegenda de l'ametller de Sant Anastasi és una de les llegendes més antigues de la ciutat de Badalona. Joan Amades l'esmenta en el "Costumari Català". Aquesta vella llegenda té varies versions, però totes coincideixen en allò que és essencial i que és el següent: En el lloc de Badalona on va morir Sant Anastasi, lloc que algunes tradicions situen a la platja i altres al darrera de l'església parroquial, hi va créixer un arbre, en concret, un ametller que tenia unes flors molt boniques i feien un perfum especial i molt agradable.

L'Ametller de Sant Anastasi va esdevenir lloc de trobada de molts peregrins que venien a veure'l, segons sembla, de ciutats d'Europa i de la Mediterrània. Tants n'eren els qui peregrinaven com turistes per a veure'l que fins i tot es va convertir en un punt de referència i símbol emblemàtic de la ciutat de Badalona.

Moltes festes tradicionals que, a molts llocs d'Europa i altres parts del món, es celebren al voltant d'un arbre i tenen les seves arrels en l'Edat Mitjana, com és el cas de la Festa del Pi (com per exemple el municipi de Centelles), la Festa de l'Om i altres festes que consisteixen en portar un arbre des de la muntanya i ficant-lo al mig de la plaça del municipi i fer-lo objecte de danses al seu voltant, estan relacionades amb el simbolisme de la cultura de l'Arbre de la Vida que pels cabalistes cristians tenia i té un simbolisme que es relacionava amb el contingut de la seva fe.

És el cas de l'ametller, arbre considerat també de simbolisme sagrat del que se'n té constància des dels temps més antics d'Egipte, i alguns historiadors diuen que estava relacionat amb el culte a la deessa negra Isis, esposa del déu Osiris i mare d'Horus i qui s'atribueix com a principal virtut el despertar espiritual o iniciació en els Misteris, que també es pot entendre com el tornar a néixer, o allò que també se'n diu "néixer de dalt".

El cas és que durant l'Edat Mitjana, l'ametller era l'arbre dels trobadors. Aquest portaven una branca d'ametller en els seus barrets, tot fent-ne un símbol de l'Amor Cortés i dels enamorats. Nostradamus, metge, cabalista, alquimista i astròleg medieval, tenia el "pa d'ametlles" - una espècie de torrons- entre les seves recomanacions medicinals. Cal recordar que el pare de Nostradamus, és deia "Jaumet" i que aquest és el diminutiu del nom de Jaume en català. Els avantpassats de Nostradamus eren catalans que van anar a viure a La Provença quan Ramon Berenguer III comte de Barcelona es casà amb la reina Dolça de Provença.

Sant Anastasi va néixer en el call jueu de Lleida en el segle III. Fou soldat de la guàrdia pretoriana a les ciutats de Lleida, Tarragona i Barcelona quan Diocleciana era Emperador de Roma. Va ser martiritzat i mort a Badalona l'any 305 juntament amb 72 companys, entre aquest Sant Sergi, - patró dels licorers -. Malgrat que alguns escrits ens diuen que aquest grup eren 73 i altres 74, no deixar de ser curiós observar que la xifra 72 és la mateixa que s'obté de la suma de les quatre lletres del nom de Déu – YHVH –, operació habitual entre els cabalistes jueus.

Es canonitzat com a Sant per l'Església Catòlica i venerat com a Patró de Lleida i de Badalona des de l'any 1.627 i 1.672 respectivament. La seva festa es celebra el dia 11 del mes de Maig.

És una figura històrica a la que s'atribueix una vida exemplar perquè, en certa manera, personifica un mite que simbolitza una actitud personal davant la vida. Aquesta actitud és la de la fidelitat a la pròpia fe, defensa dels propis pensaments i de la llengua pròpia o vernacla de cada lloc que es considera emanació de l'Esperit Sant Universal. Davant d'aquesta fe, el poder imperial de Roma exigeix obediència a la seva Llei i l'adopció de la llengua llatina o "llengua romana" convertida en "la llengua de tots", la qual és imposada com a llengua obligatòria en els territoris corresponents a les nacions autòctones conquerides. I, això es fa, en detriment de la llengua local o vernacla de cada lloc i de la cultura autòctona que aquesta posava de manifest. Les llengües autòctones o vernacles, es consideren llengües sagrades per aquells qui, basant-se en les ensenyances evangèliques i les ensenyances de Jesucrist, creuen que l'Esperit Sant Universal infon "el do de llengües" i inspira, per tant, en les diverses llengües pròpies o vernacles de cada lloc i no en una única llengua, en la llengua imperial.

El testimoni de fidelitat de Sant Anastasi a una determinada fe ens porta un debat profund i de molta actualitat perquè ens fa plantejar qüestions sobre allò que era essencial, en les creences - i també en la llengua que parlaven- dels primers cristians i els habitants de les terres catalanes abans que fossin conquerits pels romans. Era l'iber i aquesta llengua que s'ha demostrat que es relaciona amb l'euskera, hi ha qui la relaciona també amb una llengua hebrea, no sé ben del cert si semita o camita.

Sant Anastasi ens planteja preguntes que poden tenir una gran incidència, i posa en qüestió els plantejaments que la cultura actual accepta de forma oficial; a la vegada, podria donar resposta a moltes de les inquietuds i les insatisfaccions que es posen de manifest en el nostre temps, a les quals, per altra banda, els arguments de l'esmentada cultura oficial no resulten convincents.

Joan Amades ens parla de la llegenda de l'ametller de Sant Anastasi en el "Costumari Català" Volum III pàgina 596 "fins ara s'han conservat a Badalona els enderrocs de la vella presó de Sant Anastasi, damunt dels quals va néixer un ametller, que el més gros i gemat de tota aquella contornada i el que primer floria".

Des d'aleshores, al llarg de molts anys, l'ametller, esdevingut símbol d'uns valors culturals, era objecte de culte i peregrinacions multitudinàries, probablement vingudes de tota la Mediterrània i d'Europa.

Aquest arbre mitològic que va ser conegut amb el nom de l'Ametller de St. Anastasi i esdevingué un símbol de la ciutat de Badalona.

A vegades he pensat que s'hauria de restituir aquest "ametller de Sant Anastasi" que va ser símbol de la ciutat de Badalona - com a arbre i com a monument - per a recobrar la memòria històrica de la catalanitat i la cultura vernacla, amb l'esperança que, a més de donar testimoni d'una fe, comporti la renovació d'uns valors morals i modernes peregrinacions en forma de turisme que serien un gran benefici per la nostra ciutat de Badalona i tots aquells que hi vivim.

Donat que Sant Anastasi va néixer a Lleida i va morir a Badalona vaig dissenyar una ruta de turisme cultural entre aquests dues ciutats agermanades pel sant i vaig comercialitzar un licor d'ametlla amb la marca Sant Anastasi que fós licor típic de les ciutats i municipis d'aquesta ruta i alhora petita font d'ingressos d'una associació cultural però no ha tingut acceptació.

M'han dit que això es degut a que els catalans, després de tants segles de dominació forastera, hem perdut el sentiment d'autoestima i també que parlar de càbala encara no està ben vist en determinats sectors cultural de Catalunya malgrat que Catalunya la va donar a conèixer al món en el segle XI des de l'Escola de l'ànima de Girona amb Isaac el Cec i Bonastruc ça Porta, i que probablement, hi ha forces reaccionàries actuen com a poder fàctic en contra d'aquest projecte. També m'han dit que ara som en temps de laïcitat i desvernaclitzament i els polítics no volen promoure rutes que tenen connotacions religioses ni identitàries.

Penso que la llegenda de l'ametller de Sant Anastasi, és una bella llegenda que s'hauria de restituir i promocionar turísticament perquè té un contingut cultural molt interessant i forma part del patrimoni cultural català.

Jordi Salat
E mail: josalort@hotmail.com